

Közgazdasági szakkönyvtári kalauz. Szerk. ERDÉLYI Erzsébet. Bp. MKKEKK, 1978. II, 105 p.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának Bibliográfiai és Dokumentációs Osztálya a közelmúltban jelentette meg a „Közgazdasági szakkönyvtári kalauz” című kiadványát. Közreadását „a szakterület könyvtáiról nyújtandó kurrens tájékoztatási igény tette szükségessé, időszerűvé pedig a Társadalomtudományi Információs Rendszer szervezési előmunkálatainak megindulása” – olvashatjuk a kiadvány előszavában. Az idézett indokoláson túlmenően azonban a Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának olyan vállalkozását üdvözöl-

hetjük, amelytől azt reméljük, hogy a közgazdasági információs együttműködés megvalósítása felé lépéseket tudunk tenni, s az oly hosszú ideig tartó egyhelyben topogást határozottabb lépésekkel felváltani. A „kalauz” első része jó áttekintést nyújt a közgazdasági könyvtárak gyűjtési területéről, állomány nagyságáról, a feltárás módjairól, a szolgáltatásokról, valamint kiadványaikról. Ezáltal a kiadvány jelentősen hozzájárul ahhoz a felmérő tevékenységhez, amelynek alapján a további lépések meghatározhatók, és az országos közgazdasági szakirodalmi bázis összehangolt fejlesztésének problémái feltérképezhetők.

A „Közgazdasági szakkönyvtári kalauz” számbaveszi az elsődlegesen közgazdasági gyűjtőkörű budapesti könyvtárakat, amelyek körének meghatározása bizonyára nem volt problémamentes. A problémát elsősorban a közgazdasági információ komplex jellege veti fel. Ma a világgazdasági korszakváltás időszakát éljük, amely a gazdaságpolitikuskok elé a gazdasági problémák globális megközelítésének a követelményét állítja, ami azt jelenti, hogy a ma közgazdásza egyúttal pszichológus, szociológus, ökológus és nem utolsósorban politikus. A szakterület sajátosságaihoz igazodó Társadalomtudományi Információs Rendszer hivatott ezt a kérdést megoldani.

E rendszeren belül a közgazdasági könyvtárak fontos szerepet játszanak. A „kalauz”-ban szereplő könyvtárak kiválasztásakor a határvonalat – természetesen – valamilyen elv (az elsődlegesen közgazdasági gyűjtőkör) szerint meg kellett vonni, de bennem az 1965-ös Könyvtári Minerva lapozgatása azt a kételyt támasztotta, hogy a rendező elv betartása alapján egyik-másik könyvtár indokolatlanul kimaradt a címtarból. (Pl. a biztosítástudomány 1949-ben alapított hazai könyvtára: az Állami Biztosító Biztosítástudományi Szakkönyvtára, a Pénzügyi és Számviteli Főiskola 45 000 kötetes könyvtára, amely 1962-ben létesült.)

A „kalauz”-ban szereplő 21 könyvtár kb. 1 700 000 kötetnyi állománnyal rendelkezik. A 21 közül 3 könyvtár 1945 előtt létesült. (A KSH Könyvtár 1867-ben, a Pénzügyminisztérium Szakkönyvtára 1920-ban – a Minerva szerint 1860-ban [?] – a Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtára 1924-ben.)

A könyvtár alapításának éve azonban nem jelzi egyértelműen az 1945 előtti állomány nagyságát és korát, mert mint a „kalauz”-ból is kiderül, a Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára 1948-ban létesült, de a teljes állományból kb. 140 000 kötet 1945 előtti kiadvány, részint a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, részint a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdasági Karának Könyvtárából származik. Vagy például a Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtára egyidős az önálló Magyar Nemzeti Bankkal, azonban állományában sok az 1924 előtti publikáció, amelyek az Osztrák-Magyar Bank könyvtárának likvidációs anyagából származnak és az induló állományt képezték.

A legtöbb könyvtár (a 21-ből 17) 1948–1967 közötti időszakban jött létre, a legfiatalabb a Munkaügyi Minisztérium Munkaügyi Kutató Intézetének Könyvtára, amelyet 1974-ben alapítottak.

Ha a gyűjtési terület szempontjából elemezzük a „kalauz”-ban szereplő könyvtárak körét, akkor a következő kép tárul elénk.

Az ország legjelentősebb közgazdasági gyűjteménye az MKKE Központi Könyvtárában található. Mint országos jellegű tudományos szakkönyvtár gyűjti a közgazdasági szakirodalom összes hazai termékét, a külföldi közgazdasági szakirodalom területéről pedig válogatott gyűjteménnyel rendelkezik.

A 12 tudományági szakkönyvtár és a 8 gyűjtésben érdekelt könyvtár gyűjtési körét áttekintve megállapíthatjuk, hogy a felsorolt könyvtárak a következő szakterületek gyűjtésének teljes ségére törekednek:

(Ez a kimutatás azonban annyi hibalehetőséget tartalmaz, amennyire a szerkesztésnek nem sikerült az egyes szakterületek gyűjtésének pontos leírását megvalósítani!)

– agrárgazdaságtan – mezőgazdasági üzemtan	Agrárgazdasági Kutató Intézet Könyvtára
– bank – hitelügy	Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtár
– belkereskedelem általános kérdései	Belkereskedelmi Kutató Intézet Szakkönyvtár
– fogyasztási ipari szolgáltatások	Központi Szolgáltatásfejlesztési Kutató Intézet Szakkönyvtár
– közgazdasági kutatás	MTA Közgazdaságtudományi Intézet Könyvtára
– közlekedés gazdaságtana és üzemtana	Vasúti Tudományos Kutató Intézet Könyvtára
– matematikai módszerek közgazdasági alkalmazása	1. KSH Könyvtára 2. Agrárgazdasági Kutató Intézet Könyvtára 3. MTA Közgazdaságtudományi Intézet Könyvtára

– munkatudomány	Munkaügyi Minisztérium Munkaügyi Kutató Intézet Könyvtára
– nemzetközi pénzügyek	1. KOPINT Könyvtár 2. Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtár
– ökonometria	KSH Könyvtár
– politikai gazdaságtan általános kérdései	MTA Közgazdaságtudományi Intézet Könyvtára
– statisztika	KSH Könyvtár
– szövetkezetek	Szövetkezeti Kutatóintézet Könyvtára
– tervgazdaság	Országos Tervhivatal Könyvtára
– világgazdaság helyzete és irányzatai	1. KSH Könyvtár 2. KOPINT Könyvtár

A gyűjtőkörök helyzetét feltáró fenti kép további elemzést érdemelne, de ez jelen ismertetésünk kereteit meghaladja.

A kiadvány adatokat szolgáltat a gyűjtemény feltárására vonatkozóan, s ez lehetővé teszi az egyes könyvtárakra vonatkozó részletek (katalógus-fajták és dokumentációs tevékenység) megismerését. Általánosságban elmondható, hogy a 21 könyvtárban, az állomány feltárása a hagyományos katalógus-rendszerek kiépítése útján történik. A feltáró tevékenységre modern gépi technikát csupán egy könyvtárban alkalmaznak: az OVK TTSZ-ben a teljes feltárótevékenység a BIBDOSZ elnevezésű komplex számítógépes rendszerben folyik. Említésre méltó még a rejtett statisztikák fénylukkártyán történő nyilvántartása a VKI TTSZ-ben.

A könyvtári szolgáltatásokat ismertető részben választ kaphatunk a következő kérdésekre:

- milyen a helybenolvasási lehetőség
- milyen az egyes könyvtárakban a nyitvatartási idő (Itt érdemes megjegyezni, hogy a 21 könyvtár közül csak 4 használható du. 5 után. A KSH, az egyetem és a 2 főiskola könyvtára. Jellemző a közgazdasági gyűjtőkörű könyvtárak típusára, hogy a többségük intézményi könyvtár, nyitvatartásuk igazodik a hivatalos időtartamhoz és használatuk korlátozottan nyilvános.)

Végül tájékozódhatunk a kölcsönzési lehetőségekről, valamint a tájékoztató szolgálat fajtáiról.

A könyvtárakról nyújtott információk a kiadványairól szóló részletes tájékoztatással zárulnak. Megtudhatjuk, hogy a 21 könyvtár 56-féle tájékoztató kiadványt ad ki, amelyek jellegük szerint nagyon változatosak. Többségük gyarapodási jegyzék. Legnagyobb publikációs tevékenységet az alábbi könyvtárak fejtenek ki:

MKKE Központi Könyvtár	9-féle kiadvány
Belkereskedelmi Kutató Intézet Könyvtár	8-féle kiadvány
OT Könyvtár	4-féle kiadvány
KSZKI Szakkönyvtár	4-féle kiadvány
KSH Könyvtár	3-féle kiadvány

A „kalauz” második része felsorolja a hazai, a szocialista és a tőkés kurrens közgazdasági tájékoztató kiadványokat, s ezáltal hasznos válogatást bocsát az érdeklődők rendelkezésére.

Végezetül a kiadvány a külföldi közgazdasági szakfolyóiratok válogatott jegyzékével egészül ki. Ezt tartom a legvitathatóbb, s talán felesleges résznek (azzá teszi a „Külföldi Közgazdasági és Statisztikai Periodika, 1978 – lelőhelyjegyzék”). Ami a válogatást illeti – a válogatás valamilyen szempont szerinti kiválasztást jelent, ez azonban a kiadványból nem derül ki – úgy vélem, hogy lényeges periodikumok nagyobb számban nem maradtak ugyan említetlenül, de néhány nem jelentős lap – nem tudni milyen értékelő kritérium alapján – belekerült a válogatásba. Fontosnak tartottam volna pl. a Harvard egyetem másik jelentős negyedéves, 1919-ben indult folyóiratát (The Review of Economics and Statistics) szerepeltetni. A tőkés bankkiadványok közül (eltekintve a nemzetközi bankkiadványoktól) csupán a finn Kansallis-Osake-Pankki: Economic Review című folyóirat szerepel, holott olyan jelentősek mint pl. a Federal Reserve Bulletin, a Banca Nazionale del Lavoro: Quarterly Review – s még tucatjával lehetne sorolni – hiányoznak az összeállításból.

Az előszó ezt a válogatást ajánló jegyzéknek minősíti. Itt feltehetjük azt a kérdést, kinek ajánlja? Ha az egyes szakágazatokért felelős szakkönyvtárosoknak, akkor ki-kik találhat a maga szakterületéről olyan fontos folyóiratokat, amelyeket joggal hiányolhat a válogatásból (pl. a nemzetközi pénz- és tőkepiac két igen jelentős lapja: az Euromoney és az International Currency Review).

Véleményem szerint sok kívánnivalót hagynak maguk után azok az eligazító megjegyzések is, amelyekkel a folyóiratok tartalmát összegezik. Ilyen értékelést a folyóiratok cikkanyagának gondos tanulmányozása és kritikai értékelése után lehet végezni.

A Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára fontos reference segédkönyvet adott ki. Korrektúra hiba vagy pontatlanság (az MTI: Gazdasági dokumentumok a nemzetközi sajtóból c. lap csak tervezett, de nem létező kiadvány!) alig fedezhető fel benne. A szerkesztés munkáját dicséri, hogy a kiadvány felépítése világos és könnyen kezelhető. Haszonnal forgathatják mindazok, akiket a hazai közgazdasági szakirodalmi tájékoztatás kérdései foglalkoztatnak.

ROMHÁNYI Józsefné